

Góp ý hoàn thiện cấu trúc hệ thống pháp luật trong giai đoạn phát triển mới

19:13 30/11/2025

Ngày 30/11, Bộ Tư pháp và Ủy ban Pháp luật và Tư pháp của Quốc hội tổ chức Hội nghị Góp ý dự thảo Báo cáo Đề án “Hoàn thiện cấu trúc hệ thống pháp luật Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới”.

Đề án đã được Đảng ủy, Lãnh đạo Bộ Tư pháp chỉ đạo chuẩn bị công phu, kỹ lưỡng. Bộ Tư pháp cũng tổ chức nhiều hội thảo, tọa đàm các cấp, đồng thời tổ chức khảo sát trực tiếp và khảo sát trực tuyến đối với 3.436 lượt người dân, doanh nghiệp; tổ chức 5 buổi làm việc chuyên sâu với các bộ, ngành có liên quan để hoàn thiện dự thảo Đề án; tổ chức cuộc họp Ban soạn thảo, Tổ biên tập xin ý kiến về dự thảo Báo cáo Đề án.

Nội dung dự thảo Đề án đề xuất quan điểm, mục tiêu, định hướng và các giải pháp hoàn thiện cấu trúc hệ thống pháp luật Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới trên cơ sở làm sáng tỏ cơ sở lý luận, kinh nghiệm quốc tế, đánh giá đúng thành tựu, kết quả, hạn chế, bất cập của cấu trúc hệ thống pháp luật Việt Nam hiện nay.

Các sản phẩm của Đề án: Dự thảo Kết luận của Bộ Chính trị về định hướng hoàn thiện cấu trúc hệ thống pháp luật Việt Nam trong kỷ nguyên mới; Danh mục các văn bản quy phạm pháp luật thuộc thẩm quyền của Quốc hội cần được sửa đổi, bổ sung, thay thế/bãi bỏ, hợp nhất, ban hành mới, có giá trị tham khảo cho việc xây dựng Định hướng lập pháp nhiệm kỳ Quốc hội khóa XVI giai đoạn 2026-2031 và sau 2031...



Bộ trưởng Bộ Tư pháp Nguyễn Hải Ninh phát biểu tại Hội nghị - Ảnh: VGP/DA

Tại Hội nghị, để tiếp tục hoàn thiện nội dung dự thảo Báo cáo, các đại biểu đại diện các cơ quan của Quốc hội, các bộ, ban, ngành, các chuyên gia tiếp tục cho ý kiến về dự thảo Đề án. Trong đó, tập trung vào 5 định hướng, 5 giải pháp hoàn thiện cấu trúc hình thức, 5 giải pháp hoàn thiện cấu trúc nội dung, 6 giải pháp về cơ chế vận hành; về việc phân chia 8 nhóm lĩnh vực pháp luật; về danh mục các văn bản luật dự kiến đề xuất nghiên cứu, ban hành mới giai đoạn 2026-2031 và sau năm 2031...

Cần điều chỉnh lại bố cục để bảo đảm tính logic, khoa học

Góp ý tại Hội nghị, Chủ nhiệm Ủy ban Pháp luật và Tư pháp Hoàng Thanh Tùng nhấn mạnh, về mặt nghiên cứu khoa học, việc sắp xếp và luật hóa các quy định này (liên quan đến sửa đổi Điều 4 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật) là một vấn đề phức tạp. Theo ông, chúng ta không thể đưa ra các kết luận vội vàng hay mang tính "chơi vơi" được vì nếu làm không chặt chẽ, khi áp dụng vào thực tế sẽ lập tức gặp vướng mắc và lại phải sửa đổi.

Trong số các giải pháp của dự thảo Đề án có giải pháp tiếp tục hoàn thiện cơ chế áp dụng trực tiếp quy định của Hiến pháp và một số điều ước quốc tế trong giải quyết các vụ việc cụ thể. Về vấn đề này, theo ông, việc áp dụng trực tiếp điều ước quốc tế không gặp trở ngại lớn về mặt pháp lý.

Luật Điều ước quốc tế hiện hành đã quy định rất rõ: Điều ước quốc tế hoàn toàn có thể được áp dụng trực tiếp. Về quy trình, khi Quốc hội ban hành nghị quyết phê chuẩn một điều ước quốc tế, nghị quyết đó sẽ liệt kê cụ thể những điều khoản nào trong điều ước được áp dụng trực tiếp. Do đó, cấp có thẩm quyền phê chuẩn chính là chủ thể quyết định việc áp dụng trực tiếp hay không. Những nội dung không được chỉ định áp dụng trực tiếp thì buộc phải nội luật hóa.

Về việc áp dụng trực tiếp Hiến pháp, ông Tùng khẳng định, Hiến pháp có giá trị áp dụng trực tiếp. Tuy nhiên, cần nhìn nhận vấn đề từ góc độ hệ thống pháp luật. Trong đó, các quy định trong Hiến pháp thường mang tính nguyên tắc và khái quát cao. Quyền hiến định là trực tiếp nhưng để quyền đó đi vào cuộc sống thì bắt buộc phải có quy trình, thủ tục và các văn bản luật cụ thể hóa. Nếu không có "luật dẫn", việc áp dụng trực tiếp Hiến pháp sẽ rất khó khăn và thiếu thống nhất...

Phó Chủ nhiệm Ủy ban Pháp luật và Tư pháp Ngô Trung Thành đánh giá rất cao công tác chuẩn bị của Tổ biên tập Đề án. Hồ sơ tài liệu được xây dựng công phu, bài bản, thể hiện hàm lượng trí tuệ cao trên cả 3 phương diện: tính chính trị, tính khoa học và tính thực tiễn. Tuy nhiên, ông lưu ý, đây là Đề án phục vụ công tác lãnh đạo, chỉ đạo và triển khai thực hiện, không đơn thuần là một công trình nghiên cứu lý thuyết. Do đó, "tính khoa học" ở đây phải là cơ sở để bảo đảm "tính khả thi". Nếu nội dung quá thiên về hàn lâm sẽ khó áp dụng vào thực tế, cần rà soát lại để bảo đảm sự cân bằng.

Về phân nhóm lĩnh vực pháp luật, ông Thành quan niệm, việc phân chia thành 8 nhóm lĩnh vực hay bao nhiêu nhóm cần có tư duy biện chứng, vừa kế thừa vừa phát triển. Ông gợi ý không nên chia quá nhỏ (manh mún) nhưng cũng không gộp quá lớn (khó quản lý); có thể quy hoạch lại thành khoảng 5 lĩnh vực lớn mang tính bao quát: Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; Kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; Văn hóa - Xã hội - Giáo dục; Khoa học công nghệ; Quốc phòng - an ninh. Cách phân chia này bảo đảm tính ổn định cũng như bao quát được toàn diện các mặt của đời sống xã hội.

Kết thúc Hội nghị, Bộ trưởng Nguyễn Hải Ninh đề nghị Ban soạn thảo điều chỉnh lại bố cục của dự thảo Đề án hiện nay để bảo đảm tính logic, khoa học và sự nhất quán của toàn bộ công trình nghiên cứu. Chẳng hạn, về phần các giải pháp, Bộ trưởng nhấn mạnh, hệ thống giải pháp cần phải được xây dựng bám sát vào chính các thành tố của hệ thống pháp luật đã được phân tích.

Logic của phần giải pháp phải được cấu trúc lại theo 3 trục trụ cột: Giải pháp hoàn thiện cấu trúc nội dung (xử lý các vấn đề về nội hàm, quy phạm pháp luật); Giải pháp hoàn thiện cấu trúc hình thức (xử lý các vấn đề về loại hình văn

bản, hệ thống văn bản); Giải pháp hoàn thiện cơ chế vận hành (xử lý các vấn đề về quy trình, tổ chức thi hành, áp dụng pháp luật).

Liên quan đến Danh mục (Phụ lục) kèm theo Đề án, Bộ trưởng thống nhất một số nguyên tắc xây dựng. Trong đó, về Danh mục, chúng ta phải xác định rõ các trụ cột lĩnh vực (dù phân chia thành 6 hay 8 nhóm lĩnh vực như đã thảo luận). Việc phân nhóm phải mạch lạc để làm khung sườn cho toàn bộ danh mục.

Về kỹ thuật ghi tên văn bản, chúng ta có thể ghi đích danh tên gọi đối với các luật hiện hành; đối với các luật mới (chưa ban hành) thì tuyệt đối không ấn định rõ tên gọi cụ thể khi chưa đủ cơ sở. Thay vào đó, chỉ nên ghi nhận theo vấn đề hoặc nhóm chính sách cần điều chỉnh. Cách làm này giúp Danh mục có tính mở và linh hoạt hơn.

Về phạm vi thời gian, theo Bộ trưởng, sẽ không phân chia Danh mục theo từng năm hay từng nhiệm kỳ (như nhiệm kỳ khóa XV, khóa XVI...). Việc lập kế hoạch theo thời gian cụ thể là nhiệm vụ của Chương trình định hướng lập pháp hoặc Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh. Đề án này nói về cấu trúc hệ thống pháp luật, do đó Danh mục phải mang tính ổn định, dài hạn, là cái đích để chúng ta hướng tới xây dựng, chứ không phải là bảng kế hoạch công tác hằng năm.

Theo chinhphu.vn